

ARÂBİYYE

(العربية)

Kâdiriyye tarikatının

Ömer b. Muhammed el-Arâbî'ye
nisbet edilen bir kolu.

(bk. TARİKAT).

A' RÂF

(الأعراف)

Cennetle cehehneni
birbirinden ayıran bölgedeki surun
yüksek kısmının adı.

A'râf "sur, dağ ve tepenin en yüksek kısmı" mânasındaki urfun çoğuludur. İrfan (bilmek) kökünden türediğini kabul edenler de vardır. Kur'an-ı Kerim'in yedinci sûresinin adı el-A'râf'tır. Bu sûrede "el-a'râf" ve "ashâbü'l-a'râf" (a'râfta bulunanlar) şeklinde geçen (bk. el-A'râf 7/46, 48) bu kelime ile kastedilen yer ve burada bulunacakların kimler olduğu konusunda müfessirler değişik yorumlarda bulunmuşlardır. Bazı tefsirlerde a'râfın sırat* üzerinde yüksek bir yer veya cennetle cehehnen arasında Uhd dağına benzer bir mevki olduğu belirtiliyorsa da tercih edilen görüşe göre a'râf cennetle cehehneni birbirinden ayıran bölgedeki surun yüksek kısmının adıdır. A'râf sûresinde "hicab" (7/46) diye zikredilen perdenin Hadîd sûresinde "sûr" (57/13) olarak adlandırılması da bu görüşü desteklemektedir.

Ashâbü'l-a'râftan kimlerin kastedildiği hususunda da müfessirler farklı görüş ileri sürmüşlerdir. Rivayet tefsirlerinde yer alan on iki ayrı görüşe göre bunları şu dört grup altında toplamak mümkündür: 1. İyi ve kötü amelleri eşit olan müminler. Bunlar başlangıçta cennete veya cehehneneye konulmayıp ikisi arasında bir müddet bekleyecek, sonra Allah'ın lutfuyla cennete girecek olan müminlerdir. Tefsir ve kelâm âlimlerinin çoğu bu görüşü benimsemişlerdir. 2. Ahirette müminlerle kâfirleri yüzlerinden tanyacak olan melekler. 3. Cennet ve cehehnen ehlini birbirinden ayırarak haklarında şahadette bulunacak olan peygamberler, şehidler ve âlimler gibi yüksek şahsiyetler. Bu görüşü benimseyenler arasında Hasan-ı Basrî ve Fahrreddin er-Râzî de bulunmaktadır. 4. Cennete veya cehehneneye girmeyi gerektirecek durumda olmayan belli kişiler. Bunlar da herhangi bir peygamberin tebliğini duymadan ölenler (fetret* ehli), müşrik-

lerin bulûğ çağından önce ölen çocukları veya gayri meşrû evlilikten doğan çocuklardan ibarettir. Tefsirlerde söz konusu dört görüşün her biriyle ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktaysa da âyet, hadis ve sahâbe sözleriyle teyit edilen birinci görüş daha isabetli görünmektedir. Zira "tartılar"ı ağır gelenlerle hafif gelenlerin durumları âyetlerde açıkça ifade edildiği halde (bk. el-A'râf 7/8; el-Mü'minün 23/102; el-Kâria 101/6), günahları sevaplarına eşit olanların âkıbeti hakkında herhangi bir açıklama yapılmamış olması, bunların ashâbü'l-a'râfı teşkil edeceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Âyetlerde belirtildiği üzere (bk. el-A'râf 7/46-47) a'râfta bulunanların cennete girmeyi şiddetle arzu ettikleri halde oraya henüz girmeden cennetlikleri selâmlamaları, gözleri cehehnen ehline çevrilince, "Rabbimiz, bizi bu zalimler zümresiyle beraber bulundurma!" diye dua etmeleri de bu görüşü doğrular mahiyettedir. Âyetin bu ifadesi karşısında, a'râf ehlinin meleklerden ibaret olduğunu söylemek veya bu zümreyi peygamberler, şehidler ve âlimlerin teşkil ettiğini savunmak mümkün görünmemektedir. Çünkü günah işleme gücüne sahip olmayan ve cehehneneye girmeye niyeti taşımayan meleklerin böyle bir niyazda bulunmasına gerek yoktur. Bunun gibi, cennette en yüksek makam ve mertebeleri elde edecekleri ve buraya öncelikle girecekleri şüphesiz olan peygamberlerin, şehidler ve sâlih kulların da cehehneneye girme korkusu içinde bulunmaması gerekir. Esasen, "Bizi bu zalimler zümresiyle beraber bulundurma!" ifadesi, bu niyazı yapanların âkıbeti hakkında henüz hüküm verilmemiş olduğunun delili sayılır. Ayrıca Hz. Peygamber'den rivayet edilen ve günahı ile sevabı eşit olanların a'râfta kalacaklarını bildiren hadis de ilk görüşün doğruluğunu gösteren delillerden birini teşkil eder (bk. Müttakî el-Hindî, VII, 213).

Kıyamet sahnelerinden biri olarak Kur'an'da tasvir edilen a'râf olayını, hayırla şer arasında mütereddît davranan insanlara, tercihlerini hayır yönünde kullanmaları için yapılmış ilâhî bir uyarı kabul etmek mümkündür.

Müsteşrik D. B. Macdonald, Gazzâlî'nin, eserlerinde temellendirmeye çalıştığı itikad sistemi içinde çocukların, delilerin ve fetret ehlinin ahiretteki durumlarını tesbit etmek maksadıyla bunların a'râfta kalacağını kabul ettiğini söyler ve böylece İslâm akaidindeki berzah*

inancını genişletip tamamladığını iddia eder. Macdonald, böyle bir anlayışın Peygamber'in niyetinden çok uzak düştüğünü, fakat "kelâmî bir uydurma" olan bu görüşün Gazzâlî'nin gayesi için yeterli olduğunu da ilâve eder (bk. İA, VI, 780). Halbuki a'râfta kalacaklar hakkında ileri sürülen bu görüşün ashap devrinden itibaren bazı âlimlerce benimsenip rivayet edilen bir husus olduğu herkesçe bilinmektedir. Şu halde bu görüş ne kelâmî bir uydurmadır, ne de Gazzâlî'nin icadıdır. A'râfta kalacaklar hakkında bazılarınca kabul edilê gelen bu görüşün Hz. Peygamber'in maksadından çok uzak düştüğünü söylemek için de elimizde herhangi bir delil yoktur.

BİBLİYOGRAFYA :

Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "ar" md.; *et-Ta'rifât*, "a'râf" md.; İbn Habib es-Sülemî, *Kitâbü Vâsifî'l-firdevs*, Beyrut 1407/1987, s. 45-46; Taberî, *Tefsîr*, VIII, 136-143; Gazzâlî, *ed-Dürrü'l-fâhire*, Hacı Beşir Ağa Ktp., nr. 50/9, vr. 308^b; İbnü'l-Cevzî, *Zâdü'l-mesîr*, III, 204-207; Fahrreddin er-Râzî, *Tefsîr*, XIV, 86-90; Kurtubî, *Tefsîr*, VII, 211-214; Süyûtî, *el-Büdü'is-sâfire*, Süleymaniye Ktp., İbrâhim Efendi, nr. 357, vr. 141^b-143^a; Müttakî el-Hindî, *Kenzü'l-ummâl*, Haydarâbâd 1314, VII, 213; Elmalılı, *Hak Dini*, III, 2160-2170; VI, 4741; Bell, "The Menon the A'râf", *MW*, XXII/1 (1932), s. 43-48; Muhammed Receb el-Beyyûmî, "Men aşhâbü'l-a'râf", *Mecelle-tü'l-Ezher*, LVI/8, Kahire 1984, s. 1218-1222; Ahmed Hamdî Akseki, "A'râf", *İTA*, I, 462-463; D. B. Macdonald, "Kıyâmet", *İA*, VI, 780; R. Parets, "A'râf", *El²* (Fr.), I, 623.

YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

A' RÂF SÜRESİ

(سورة الأعراف)

Kur'an-ı Kerim'in yedinci sûresi.

Mekke devrinde nâzil olmuştur, 205 veya 206 âyettir. Bu bir âyetlik fark, sûrenin başındaki (المصّ) harflerini ayrı bir âyet sayıp saymamaktan ileri gelmek-

A'râf sûresinin muhakkak hattıyla yazılmış ilk âyetleri

